

Open Hof Culemborg, 1 december 2024, 1e zondag van Advent

Teksten: Lucas 21: 25-33 en 1 Tessalonicenzen 3: 9-13

Thema: 'Uitkijken naar het licht'

Voorganger: ds. Annemieke de Bruijn

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Op het leesrooster voor deze eerste adventszondag staat een Lucaslezing over het einde van de wereld. Het voelt alsof we het nieuwe liturgische jaar moeten beginnen bij het einde. Ik moest – eerlijk gezegd – wel wat overwinnen... “Niet wéér, hè... de Voleindingszondagen liggen nu toch achter ons; moeten we ons nu weer verhouden tot angstaanjagende beelden over het einde der wereld?” En misschien be kroop u wel eenzelfde gevoel.

In Advent mogen we toch beginnen met verwachtingsvol uitkijken naar de komst van Christus, de komst van het licht. We verlangen maar licht, naar warmte, naar goedheid, naar iets hoopvol. Want mensen zijn moe van al het duister.

Al lang voor Kerst kun je zien hoe mensen hun huis van binnen en van buiten versieren met lichtjes... soms héél véél lichtjes... Het lijkt wel of het er elk jaar méér worden en dat ze elk jaar éérder aan gaan. Alsof we met dat licht het duister van de wereld willen verjagen.

Dat duister...

- van de oorlog in Oekraïne, en die in Gaza... met haar wegterende bevolking;
- van toegenomen spanningen door die Gazaoorlog in ons eigen land, met toegenomen racisme tegen Joden én moslims;
- van verharding en agressie in onze samenleving, dat bestuurders en burgemeesters worden bedreigd;
- het duister dat ieder voor zich lijkt te gaan, in plaats van voor allemaal samen...
- dat democratische beginselen onder druk staan, niet alleen in dat machtige Amerika, maar ook in ons eigen land;
- dat de leden van het Internationaal Gerechtshof in Den Haag worden gehinderd, geïntimideerd en bedreigd door de Israëliëse inlichtingendienst Mossad, die in ons land vrij spel heeft;
- het duister van politici die angst en verdeeldheid zaaien in de samenleving in plaats van naar verbinding te zoeken...
- en van een inhumane asielbeleid, dat we kinderen die hier geboren en getogen zijn na 10 of 12 jaar nog uitzetten;
- het duister van een wereld die er maar niet in slaagt om eensgezind en voortvarend onze klimaatproblemen aan te pakken.

En misschien heeft u zelf wel een andere lijst. Je kunt er zo moedeloos van worden, dat je je er het liefst voor af zou sluiten. “Ik trek me wel terug in mijn eigen huis en kring en dan maken we het daar wel gezellig.”

Laatst vertelde iemand dat ze zo *depri* werd van alle narigheid op het journaal en op tv, dat ze alleen nog maar naar Kerst-romcoms kijkt. U weet wel... die films in Kerstsfeer met zo'n voorstelbaar patroon. Onderweg doet zich een harmonische hapering tussen geliefden voor, maar die wordt stevast overwonnen. De enige zorgen in zulke romcoms zijn, of de kerstkoekjes wel

perfect gelukt zijn en of de kerstboom mooi versierd is. “Nou...” denkt u misschien wel, “dat lijkt me heerlijk, als dat het enige is waarover je je druk hoeft te maken!”

Maar misschien toch ook niet...? Want diep van binnen weten we ook wel, dat ‘struisvogelen’ niks oplost. Dat de werkelijkheid ontvluchten niet echt iets oplevert, waar we gelukkig van worden. Dus laten we dat in de kerk ook maar niet doen. Deze periode van Advent vraagt van ons ook een omgekeerde beweging: niet jezelf afsluiten, maar juist jezelf openstellen...

Juist als het leven duister en onoverzichtelijk voelt, worden we teruggeroepen naar dat grote verhaal over God en zijn mensen. Want dat verhaal helpt ons een levenshouding te vinden, om met goede en kwade dingen in onszelf en de wereld om te gaan. Juist als het ons zwaar te moede is, is het tijd om terug te gaan naar de bron... en vandaag zijn dat de woorden in het Evangelie in Lucas.

Jezus’ rede over het einde van de wereld staat in Lucas vlak voor het Laatste Avondmaal, vlak voor zijn lijdensweg begint. Zo’n apocalyptische tekst volgt een vast schema. Eerst groeit en groeit het onheil tot het angstaanjagende proporties heeft aangenomen, en dan volgt het oordelend en reddend ingrijpen van God en de komst van de Mensenzoon.

Lucas gebruikt hier beelden die ontleend zijn aan de visioenen van de profeet Daniël, in het jaar 200 v. Chr. Het Joodse volk leefde destijds met die apocalyptische verwachting. Ook Jezus en zijn discipelen dachten kennelijk dat dit niet lang meer kon duren. En dat de ondergang van Jeruzalem en de verwoesting van tempel (70 na Chr.), tevens het einde van de wereld zou betekenen.

Intussen zijn we tweeduizend jaar verder; in de loop van de geschiedenis, is er al vaak groot onheil geweest. Met als absoluut dieptepunt de holocaust. In tijden van grote politieke verschuivingen, het ten ondergaan van beschavingen, oorlogen en grote ontredde, hebben mensen al vaak gedacht en gezegd: “het einde van de wereld is nabij”. Mijn vader werd geboren in 1914 vlak na het uitbreken van de 1e wereldoorlog. Ik dacht: Zullen zijn ouders zich ook niet angstig hebben afgevraagd, of hun zoon kon opgroeien in zo’n wereld vol oorlog? Ook nu leven wij in een wereld waar het kwade heerst en dreigt te gaan overheersen. Hoe moeten wij vandaag zo’n tekst van Lucas lezen?

Ik moet u eerlijk bekennen dat ik van zulke apocalyptische teksten een knoop in mijn maag krijg. Misschien u ook wel. Maar heb gemerkt dat deze tekst een weg met mij is gegaan, in plaats van andersom. Lucas wil ons geen angst aanjagen; hij wil eerder een perspectief bieden aan mensen die dreigen ten onder te gaan in het duister van de tijd.

De eigenlijke betekenis van zulke apocalyptische beelden is, dat onze mensengeschiedenis op één of andere manier geoordeeld zal worden; dat er onderscheid gemaakt zal worden tussen goed en kwaad. Ik vind dat wel een hoopvolle gedachte... dat je ergens op enig moment... recht gedaan zal worden. Helemaal als je zwaar onder onrecht te lijden hebt.

Jezus laat ons ook zien waar je kracht en hoop uit kunnen putten, “Want”, zegt Hij, “als de wereld om je heen zo in de greep is van strijd en oorlog, als radeloze angst rondgaat onder de volken, wanhoop dan niet. Richt je hoofd omhoog en durf uit te kijken naar de komst van God de Verlosser.”

Het is een boodschap om in tijden van crisis overeind te blijven... Waarin we de kracht kunnen vinden om – ondanks tegenwerking – te blijven gaan en staan voor liefde, gerechtigheid en

vrede in de wereld. En dat liefde een kracht is die sterker is dan het kwaad... Dat is ons geloof en dat is onze hoop.

Met die boodschap, dat de liefde ons kracht zal geven, sterkt de apostel Paulus in zijn brief, ook de gemeenteleden in Thessaloniki, die onderdrukt worden.

Het verhaal over Jezus' komst in de wereld, gaat over liefde en licht brengen in een wereld, die – steeds opnieuw – vastloopt in haar eigen kwaad.

En waarom gebeurt dat toch telkens weer, waarom leren we er niets van? Elke generatie die uit een oorlog komt denkt; wat verschrikkelijk; dit mag nooit meer gebeuren. En toch lijkt dit besef dan weer te verdwijnen.

We reageren verschillend op wat we meemaken in ons leven. Onze reacties komen ten diepste voort uit 'liefde en angst'. Als je een denkbeeldige lijn trekt, staat liefde aan de ene kant en aan het andere uiteinde de angst. En wij... wij zitten allemaal ergens op die lijn tussen liefde en angst... in hoe we reageren op elkaar en op wereldgebeurtenissen.

Liefde maakt dat je je kwetsbaar open durft te stellen en verbinding zoekt met de ander. Uit liefde komen vertrouwen, barmhartigheid, rechtvaardigheid, goedheid, vergeving voort.

Tegenover liefde staat angst. Angst is onze natuurlijke reactie op gevaar, als je denkt dat je bestaan bedreigd wordt. Heel begrijpelijk en bovendien nuttig ook, om te overleven: je vlucht, of je vecht, of je valt stil. Maar angst ligt ook aan de basis van veel kwaad dat mensen elkaar aandoen, in het groot en in het klein. Want angst baart ook wantrouwen, agressie, haat. Angst maakt dat je je afsluit voor de ander en je wapent. Angst kan er uiteindelijk voor zorgen dat we de ander onmenselijken... geen mens meer in elkaar zien... alleen nog maar een vijand die vernietigd moet worden. En dat gebeurt in het klein tussen mensen en in het groot tussen volken.

En als er – zoals in deze tijd – veel verandert in de wereld, als veel vertrouwde zekerheden wegvallen... Als je je zelf ontheemd voelt... en erg bezorgd bent, waar het allemaal naar toe gaat... dan zijn we extra vatbaar voor leiders, die onze angst voeden en aanwakkeren. Leiders die beloven dat ze alles weer terug zullen brengen, naar hoe het vroeger was. Leiders die vol inzetten op, 'gaan voor je eigen belang'. Hoe banger we zijn, des te meer zullen we geneigd zijn om ons heil en onze verlossing bij zulke leiders te zoeken. Zelfs, als we best wel weten dat ze geen wijze of moreel hoogstaande leiders zijn. Jezus waarschuwt ons dan ook aan het begin van zijn rede, voor leiders die ons misleiden, die zich voordoen als Verlosser van de wereld, maar die het helemaal niet zijn.

Jezus' verlossing is van een compleet andere orde. Hij brengt ons bij de liefde van God. Om te beginnen heeft hij ons lief, dat heeft Jezus met heel zijn leven laten zien. Als dat besef en die belangrijke ervaring indaalt – dat wij zelf een geliefd mens zijn – daar begint eigenlijk alles mee. Want dan kunnen we ook in andere mensen geliefde mensen van God zien.

En zo zoekt liefde het goede voor allen, het overstijgt het streven naar eigenbelang. Het brengt ons op de weg van zoeken naar gerechtigheid, barmhartigheid, goedheid en waarheid. Het grote verhaal van God met zijn mensen leert ons over universele waarden.

De liefde van God is niet voor een selecte groep bestemd, maar voor de hele wereld... voor alle mensen, ze is universeel. Zoals al Gods waarden universeel zijn. Wat zijn 'rechtvaardigheid' en

'barmhartigheid' überhaupt nog waard, als ze alleen maar voor een bepaald volk, of bevolkingsgroep gelden? Als het leed van de ene groep ons aangrijpt en dat van de ander ons koud laat? Jezus wijst ons een weg uit verwarring en hopeloosheid. Dat licht en die vrede waar we allemaal zo naar verlangen, dat kan ook nu al doorbreken in ons hart.

Zie je de vijgenboom, en al die andere kale bomen... ze zullen weer nieuwe knoppen krijgen en uitlopen. "Durf met dezelfde verwachting te kijken naar de knoppen van het Koninkrijk", zo zegt Jezus, "juist in een periode van veel angst en duisternis. Want die knoppen kunnen ook bij jullie doorbreken. Sluit je ogen niet voor de wereld om je heen, al is dat wel een begrijpelijke reactie. Maar probeer juist béter te kijken, met ogen van geloof en liefde. Open je ogen voor de knoppen van het komende koninkrijk bij anderen en bij jezelf."

Dan zie ik mooie knoppen ...

- In de vredesorganisatie B'Tselem in Israël, die opkomt voor mensenrechten en democratische rechten en rechtvaardigheid in Israël en Palestina;
- in Daoud Nassar die elke dag in praktijk brengt, dat liefde is sterker dan het kwaad;
- in het initiatief van Kampen om kerkasiel te verlenen en te organiseren;
- in rechters van het Internationaal Strafhof, die niet buigen voor intimidatie, maar die integer proberen te oordelen over schending van oorlogsrecht;
- in gewone mensen die stilletjes doen voor een ander wat nodig is;
- in die prachtige zegenspreuk, die in het kerkblad staat "Gezegend zijt Gij Eeuwige Bron van alle leven, jouw naam houden wij hoog, vandaag en alle dagen";
- en misschien ziet u zelf nog wel veel meer knoppen...
- 

Daarom is Advent een hoopvol uitkijken naar de komst van de Heer, als het Licht voor onze wereld... Advent is openstaan om zijn liefde, licht en hoop te ontvangen in je eigen hart, en daarmee het leven aan te gaan, met al het ingewikkelde goed en kwaad wat daarin op je afkomt. Advent zegt ons ook: "niet bang zijn... In het licht van de Heer, zie je wat jij kunt doen, om het Koninkrijk van God wat dichterbij te brengen."

Amen.